

โครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
โครงการส่งเสริมการจัดการสุขภาพพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑. ความสอดคล้อง

- ๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ : ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ๑.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร
 - แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

๒. หลักการและเหตุผล

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการเกษตรทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่คุกคามความมั่นคงทางอาหารและสร้างความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ สถานการณ์ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นแนวโน้มการแพร่ระบาดของที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ปี ๒๕๖๘ มีการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลังมากกว่า ๑.๒๔๖ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๔ ของพื้นที่ปลูกทั้งประเทศ และพบการระบาดของหนอนหัวดำมะพร้าวมากกว่า ๖๔,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๘๒ ของพื้นที่ปลูกมะพร้าวทั้งประเทศ ซึ่งทั้งสองกรณีมีระดับการระบาดสูงกว่าปี ๒๕๖๗ (กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย, ๒๕๖๘) นอกจากนี้ยังปรากฏศัตรูพืชอุบัติใหม่ที่เข้ามาคุกคามระบบการผลิตพืชของไทย เช่น หนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด (Fall Armyworm: *Spodoptera frugiperda*) ที่มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกา ก่อนจะแพร่ระบาดเข้าสู่แอฟริกาในปี ๒๕๕๙ อินเดียในปี ๒๕๖๑ และพบการระบาดในประเทศไทยช่วงปลายปี ๒๕๖๑ (กรมวิชาการเกษตร, ม.ป.ป.) ปัจจุบันยังพบการระบาดในหลายพื้นที่มากกว่า ๕,๐๐๐ ไร่ (กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย, ๒๕๖๘) อีกทั้งโรคใบร่วงยางพาราชนิดใหม่ซึ่งเริ่มระบาดครั้งแรกที่เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซียในปี ๒๕๕๙ และลุกลามไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ก่อนจะแพร่เข้าสู่ประเทศไทยในปี ๒๕๖๒ ปัจจุบันพบการระบาดมากกว่า ๑.๔๒๓ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๗.๘๗ ของพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งประเทศ (การยางแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) ในขณะเดียวกัน ศัตรูพืชประจำถิ่นหลายชนิดยังปรับตัวและพัฒนาให้สามารถอาศัยพืชอาหารที่หลากหลายมากขึ้น เช่น หนอนกระทู้หอมที่ระบาดกัดกินมันสำปะหลังในจังหวัดกาญจนบุรี สร้างความเสียหายมากกว่า ๗,๐๐๐ ไร่ในปี ๒๕๖๗ (กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย, ๒๕๖๗) และการระบาดของแมลงหวี่ขาวในข้าวบริเวณพื้นที่นาชลประทานภาคกลาง (กรมการข้าว, ๒๕๖๗) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการปรับตัวของศัตรูพืชภายใต้เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเอื้อต่อการขยายตัวและเพิ่มความสามารถมากขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแพร่ระบาดของศัตรูพืชภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและท้าทายต่อการเกษตรของประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับ การติดตาม เฝ้าระวัง และพัฒนากลไกการจัดการสุขภาพพืชที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการ เฝ้าระวังและเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชเชิงรุก พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านการจัดการสุขภาพพืชทั้งในมิติของการจัดการศัตรูพืชและการจัดการดินปุ๋ย สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย รวมถึงการติดตาม ประเมิน และรองรับการเผชิญเหตุสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช เพื่อปกป้องผลผลิตทางการเกษตร และสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศอย่างยั่งยืน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ พัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสุขภาพพืชที่ถูกต้องและเหมาะสมภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถจัดการสุขภาพพืช (การจัดการศัตรูพืชและการจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย) อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพพื้นที่ และบริบทของเกษตรกร ด้วยวิธีการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๓ พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านสุขภาพพืชในพื้นที่สำหรับเชื่อมโยงองค์ความรู้ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและให้บริการด้านการอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ยแก่เกษตรกร

๔. เป้าหมายการดำเนินโครงการ

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอตอนพุด จังหวัดสระบุรี

๕. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

๕.๑ พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านการจัดการสุขภาพพืช

๕.๑.๑ สนับสนุนการขับเคลื่อนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.) สู่ Service Provider ดินปุ๋ยชุมชน

๕.๑.๑.๑ ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)

๑) จัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการประเมิน

คัดเลือกสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.) ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับอำเภอ ไม่น้อยกว่า ๑๐ ราย เข้าร่วมกิจกรรมจัดกระบวนการเรียนรู้ จำนวน ๑ ครั้ง เพื่อขยายผลการให้บริการของ ศตปช. ผ่านการใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย โดยร่วมกันคิดวิเคราะห์ จัดทำแนวทางการพัฒนาและคัดเลือกหัวข้อ/ประเด็นการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามผลการประเมินศักยภาพของ ศตปช. และความต้องการของสมาชิก โดยเน้นการแก้ไขปัญหา ความท้าทายของ ศตปช. การจัดการดินการใช้ปุ๋ย การให้บริการด้านดินปุ๋ยของ ศตปช. เช่น ศตปช. ระดับ B และระดับ C ตั้งเป้าหมายพัฒนาสู่ระดับ A อาจเรียนรู้เกี่ยวกับการให้คำแนะนำการเก็บตัวอย่างดิน การแปลผลตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยหมักไม่กลับกอง สนับสนุนให้กลุ่มสร้างแปลงเรียนรู้การอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การจัดการธาตุอาหารในพืช เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการดินและปุ๋ยที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและบริบทพื้นที่ การพัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มและการให้บริการ การประชาสัมพันธ์กลุ่มโดยใช้เทคโนโลยี การถ่ายทอดความรู้สู่สาธารณะ และการให้บริการด้านดินและปุ๋ยอย่างครบวงจร เป็นต้น เพื่อให้สมาชิก ศตปช. สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่ม พัฒนาการให้บริการ และพัฒนาชุมชนในด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่มและพื้นที่

ทั้งนี้ สมาชิก ศตปช. ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องทำการประเมินความรู้ก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Pre-Test, Post-Test) และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานแล้วขอให้สรุปและรายงานการขยายผลฯ ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรีทราบ โดยส่งในรูปแบบไฟล์ทาง E-mail: arrakkhab๒๕๖๗@gmail.com ภายในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙

งบประมาณ เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ค่าอาหาร ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่มค่าวิทยากร ค่าวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เป็นต้น

๖. งบประมาณ

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๙ แผนงานโครงการส่งเสริมการจัดการสุขภาพพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๑๕๒๐๓ ๔๐๐๒๐ ๐๐๐๐๐) กิจกรรมส่งเสริมการจัดการสุขภาพพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (๐๗๐๑๑ ๖๙๐๐ ๐๙๙๐ ๐๐๐๐) พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านการจัดการสุขภาพพืช สนับสนุนการขับเคลื่อนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) สู่ Service Provider ดินปุ๋ยชุมชน ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) จัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการประเมิน งบประมาณ ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน)

๖.๑.๑ ค่าอาหารกลางวันสำหรับคณะกรรมการ จำนวน ๒๐ รายๆละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน)

๗. ระยะเวลาดำเนินการ

๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๘

๘. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๘			ปี ๒๕๖๙								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านการจัดการสุขภาพพืช												
๑.๑ สนับสนุนการขับเคลื่อน ศดปช. สู่ Service Provider ดินปุ๋ยชุมชน												
๑.๑.๑ ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศดปช.												
๑) จัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการประเมิน			←						→			

๙. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๙.๑ ผลผลิต (Output)

๒) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้การจัดการสุขภาพพืชไม่น้อยกว่า ๑๐ ราย

๓) เครือข่ายความรู้ การให้บริการด้านการจัดการสุขภาพพืช จำนวน ๑ อำเภอ ได้รับการพัฒนา

๙.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

๑) พื้นที่การเกษตรที่ได้รับบริการเฝ้าระวังเชิงรุกและจัดการศัตรูพืช ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ไม่เกิดความเสียหายสิ้นเชิงจากศัตรูพืช

๒) เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการสุขภาพพืชด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และสามารถลดความเสี่ยงหรือความเสียหายจากการระบาดของศัตรูพืชได้

๙.๓ ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกรที่เข้ารับการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้รับความรู้ด้านการอารักขาพืชหรือการจัดการดินปุ๋ย

เชิงคุณภาพ : เกษตรกรมากกว่าร้อยละ ๖๐ มีความรู้ด้านการอารักขาพืชหรือการจัดการดินปุ๋ยเพิ่มขึ้น

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๐.๑ เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังก่อนเกิดการระบาดของศัตรูพืชและการจัดการสุขภาพพืชภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม สามารถป้องกัน ควบคุม และลดความเสี่ยงหรือความเสียหายจากศัตรูพืชในพื้นที่การเกษตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น ต้นทุนจากการใช้สารเคมีหรือการแก้ไขปัญหาหลังเกิดการระบาดของศัตรูพืชลดลง เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงขึ้น

๑๐.๒ เกิดเป็นเครือข่ายการให้บริการจัดการสุขภาพพืชในระดับชุมชนและพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการแจ้งเตือนสถานการณ์ศัตรูพืช การให้คำปรึกษา และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการสุขภาพพืชอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ลดความเสียหายจากการเข้าทำลายของศัตรูพืชได้อย่างทันท่วงที นำไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

๑๑. การติดตามและประเมินผลโครงการ

กิจกรรม	ตัวชี้วัด	การติดตาม/ประเมินผล
การติดตามระหว่างการค้าดำเนินงาน		
๑.พัฒนาเครือข่ายความรู้และบริการด้านการจัดการสุขภาพพืช	๑.การพัฒนาเกษตรกรด้านอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยไม่น้อยกว่า ๑๐ ราย	๑.ทดสอบความรู้ก่อน-หลังอบรม / แบบประเมินความพึงพอใจ / ตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วม
	๒.การพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้บริการทางการเกษตรด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย ไม่น้อยกว่า ๑ กลุ่ม	๒.ติดตามในพื้นที่รายเดือน / ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้รับบริการ

๑๒. หน่วยงานที่รับผิดชอบรับผิดชอบ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรอำเภอดอนพุด

- นายชัชชนิพัฒน์ พัฒชนะ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
โทรศัพท์ ๐๓๖-๓๙๕๕๘๘๙